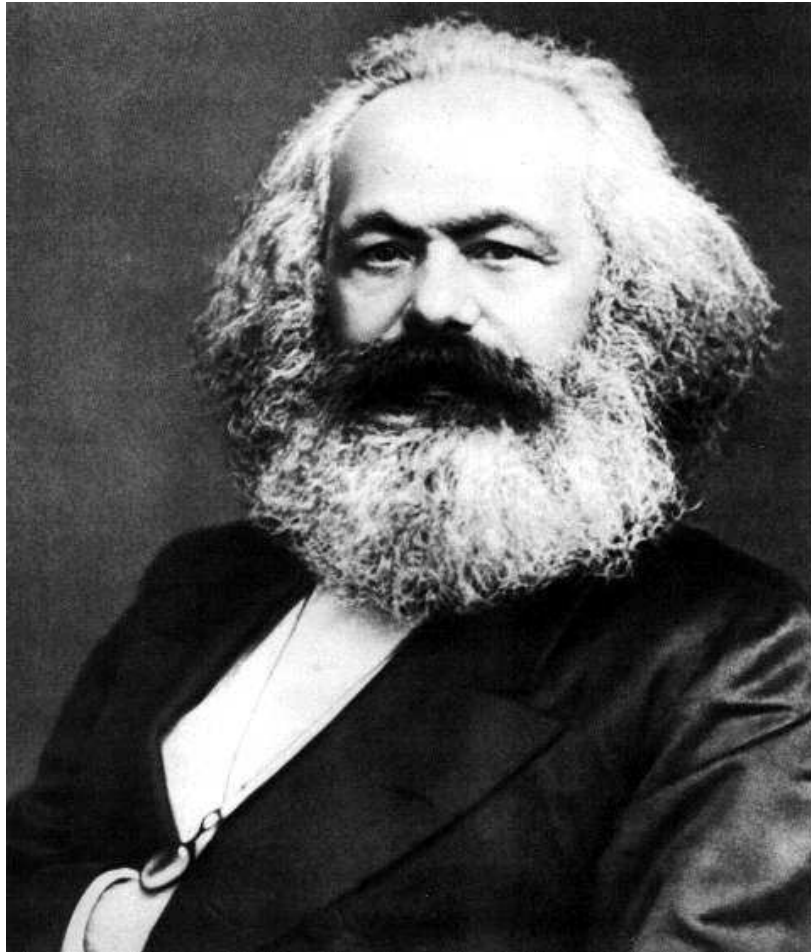


*Kísértet járja be Európát (és a világot) – a féktelen spekuláció kísértete*  
(A Kommunista Kiáltványból – némileg átköltve)

### **Mindenütt válság és leépülés, de leginkább Magyarországon**

„*Kísértet járja be Európát – a kommunizmus kísértete.*” – ezzel kezdi 1848-ban Karl Marx és Friedrich Engels a Kommunista Kiáltványt. Akkor még elég rövid múltra tekinthetett vissza a kapitalizmus, de máris megjelent alternatívája. Előbb lehetőségként, majd valóságként. A kísértet szónak azonban nemcsak a jövő fenyegetése a jelentése, hanem a múlt árnyainak az ismételt megjelenése is.

A hosszú ideig folyamatosan megújuló kapitalizmus sok kezdeti anomáliájától szabadult meg; ezek közül az egyik a versenyt és a piaci viszonyokat eltorzító, a hatékonyságot veszélyeztető durva spekuláció volt.



**Marx Károly: időszerű?**

### **A kapitalizmus fejlődése és győzelme egy nyomasztó kihívás hatására**

A megújulásban és az alkalmazkodásban az a kihívás játszott meghatározó szerepet, amit a Szovjetunió (SZU) fenyegetése jelentett országok sorának függetlenségére és jólétére. Ennek a kihívásnak eredményesen feleltek meg a piacgazdaságok, gazdaságilag győzelmet

arattak, a vetélkedésben elbukott – bár nem mindenütt – a gazdaságilag kimerült létező szocialista rendszer. Előbb az európai szocialista országok nyerték vissza függetlenségüket és kezdtek valamiféle rendszerváltoztatásba, majd megszűnt a SZU.



**Brezsnyev szobra**

### **Úgy ítélték meg, megszűnt a kihívás. Megkezdődött a hanyatlás**

A kapitalizmusnak e nagy győzelméről azóta kiderült, hogy sajátos módon nem a további fejlődés, hanem a pangás, az elkényelmesedés, a kormányzati tehetetlenség, ideológiai és közgazdasági zűrzavar, a leépülés és a szétesés folyamatait indította el. Ennek egyik megnyilvánulása az a *nyomasztó spekuláció*, ami sok-sok évtized után ismét a gazdaságok és a globális gazdaság fejlődésének a kerékkötője lett.

Nyilván igen terhes volt a SZU létezése idején szüntelenül a fenyegetettségre összpontosítani és ehhez igazítani a teljesítményeket. Nem lehetett elidőzni a problémákon, azokra mielőbb választ kellett találni. 1973-ban például bekövetkezett az első kőolajár-robbanás, amire egy év után már komplett megoldással rendelkeztek a fejlett tőkés országok. Ennek révén az árváltozásokat a felgyorsított technológiai fejlesztés révén a saját hasznukra fordították, miközben függőségüket mérsékelni tudták.

### **A kihívás megszűnésének következményei**

A SZU megszűnésével fellelegeztek a nyugati politikusok és kormányok, kijelentették, hogy egy pólusúvá vált a világ, egy szuperhatalom van, a kormányok kivonultak a gazdaságirányítás különböző területeiről, az érdemi munkát az értelmetlen elbürokratizálódás és a liberális panelek voltak hivatottak helyettesíteni.

A komplex gazdasági elemzések, helyzetfeltárás iránti érdeklődés tulajdonképpen megszűnt, kvázi rábízták a gazdaságra a gazdaság szervezését. A gazdasági vizsgálatok felemássá váltak: a naturális folyamatok eltűntek, az értékfolyamatok meghatározóvá váltak.

### **A szóhasználat is torzulást mutat. Brókerek világa**

Ezt tükrözi a *szóhasználat* is: elemzön nem közgazdasági elemzöt értenek, hanem brókert. Teljesen *abszurd az a felfogás*, ami e mögött van: eszerint az árfolyammozgások határozzák meg a gazdaságot. A *piacokon* is pénzpiacot értenek, de nem pénzpiacnak, hanem „a” piacnak nevezik. A *spekulánsokat* pedig, akik rengeteg pénzükkal nem tudnak mit kezdeni, keresik a rövid távú nyereséget és – amennyiben tehetik – mindenféle manipulációkkal megteremtik a számukra kívánatos, extraprofitot hozó zűrnavart, befektetőknek (!) hívják.

Holott a *befektető* legalább középtávon gondolkodik és olyan tényezőket vesz figyelembe, mint például a kereslet, a kínálat, a jövedelmezőség, a minőség stb. A gondolkodást *panelek* helyettesítik. Ennek az atmoszférának a *liberalizmus* felel meg, tagadják a kormány gazdasági szerepét, a korábbi tervezés után még a programok is gyakran hiányoznak. A *döntésképtelenséget* és a *kihívásokra való alkalmazkodási képtelenséget* még tovább súlyosbította az EU kollektív felelőssége mögé bújás lehetősége.

### **A vállalkozói kormányok. Banki spekuláció után**

A kormányok kellemes életfeltételeikkel és jövőjük biztosításával kezdtek intenzíven foglalkozni. A termelés jelentős ágazatait átengedték fejlődő országoknak, így Kínának, őt még ma is képtelenek riválisuknak, hát még fenyegetésnek felfogni. Ezért aztán már a legkényesebb, legszofisztikáltabb (legkifinomultabb) technikákat és technológiákat is átadják számára.

A szabadjára engedett *banki spekuláció* következménye az a világgazdasági válság, ami két éve kibontakozott. Akkor fogadkoztak, hogy a bankokat megbüntetik, a teljesítménnyel arányban nem álló irgalmatlan jövedelmeket megnyirbálják, a neoliberális szemléletnek befellegzett, az offshore cégeket felszámolják Termelésélénkítő céllal költekezni kezdtek, de mivel hiányzott az intézkedések közgazdasági megalapozottsága ezzel főként az eladósodottságot sikerült megnövelni és nem a gazdadásokat. Hatalmas lett a költségvetési deficit, az adósság finanszírozása lett a fő feladat, csak erre összpontosítanak. Adóemelésekkel is, ami „nem tesz jót” a növekedésnek.

### **A fogadkozás ellenére még nagyobb a spekuláció**

A tehetetlenséget jól érzékelteti, hogy még a korábinál is nagyobb a kiszolgáltatottságuk a pénzügyi területtől. Ha nem is a bankoktól, a *kifejezett spekulánsoktól*. Hónapok óta hol az egyik, hol a másik ország helyzetét sikerül megingatni, az euró és a dollár szerepét újra kétségessé tenni. Akár visszatérő jelleggel is, Görögország fizetésképtelenséghez közeli állapotát legalább két esetben „fedezték fel”. Vajon – nevesítve – kik ők? Milyen „befektetők”? Megpróbálták Olaszországot, Írországot, az Egyesült Államok helyzetét megingatni – a használt valutákkal együtt.

### **Politikai alapon is leminősítések. Van-e pénz a gazdaságban?**

Adósságminősítő intézmények tisztán politikai alapon dönthetnek leminősítésekről. Egy kis ország (Svájc) valutáját az egekbe erősítették. Ezek a durva spekulációk óriási károkat

okoznak és a tohonya illetékesek miatt okozhatnak az országok gazdaságának, munkavállalók százezreit foszthatják meg lehetséges állásaiktól, de akár otthonaiktól, egzisztenciájuk más alapjaitól is. És részben hibáztathatók azért, hogy kevesebb jut egészségügyre, oktatásra, beruházásra stb., mint lehetne. Miközben ez a pénzszivattyúzás zavartalanul folyik és hatalmas összegek keringenek a világban, gondot okoz az adósság finanszírozása. Ilyen tömegű spekulációs pénztőke ellenére *Békesi László* az egyik újságban azon kesergett, hogy nincs pénz a költségvetési hiányok kiegyenlítésére. Nincs tehát más megoldás (szerinte), mint a megszorítás. **Nyilván van más megoldás, a spekulációs pénzeket vissza kellene juttatni a gazdaságba a spekulációból.** Vagyis el kellene vonni a spekulánsoktól! Hogy legyen pénz a legsürgetőbb és legfontosabb kiadásokra.

### **Ma nincs alternatíva**

1848-ban, amikor Marxék a kommunizmusról beszéltek, a kapitalizmusnak volt alternatívája. Ma úgy éljük át ezeket a kilátástalan megpróbáltatásokat, hogy az aktuális és hibás gazdaságpolitikáknak sincs alternatívájuk. Attól a gyakorlattól remélik a kikászálódást a gödörből, ami a gödörbe vitte az országokat.

### **Magyarország a leggyengébb a mezőnyben?**

Magyarország a válságban, a leépülésben, a kormány teljesítményében valószínűleg a leggyengébb helyzetű országok sorában van. Az EU-ba újonnan csatlakozott országok között mindenképpen a legrosszabb a helyzete. Éppen itt vannak olyan országok, amelyek feltalálták magukat. Lengyelország pl. akkor is tudta növelni termelését, amikor a világon szinte mindenütt csökkent.



**Az első Orbán-kormányban jobban ment**

Nem igaz tehát az, hogy a rendszerváltás úttörő jellegének és nehézségeinek tudható be a kétségbeejtő állapot.

Bár az ország vezetői szüntelenül nemzetközi példákra hivatkoznak, azt akarva bizonyítani, hogy szokásos problémákkal kell(ene) szembenéznünk, ez nincs így. A példák ötletszerűek, mint minden, mindig azt emelik ki, ami a tételt bizonyítaná. A szomorú nemzetközi környezetből is kirívó magyarországi anomáliákról hallgatnak. Arról nem beszélnek, hogy nálunk nem történt meg a rendszerváltás: még mindig nincsenek piaci viszonyok a gazdaságban. Tehát még a kiinduló helyzetet sem értük el. A kormány összetétele nem igazán mozdítja elő a jobb munkát. (Erről is írtam honlapomon: ki kicsoda a gazdaságirányításban? Teológusok, földrajztanárok, mérnökök, jogászok, politológusok, gyermek- és csecsemőorvosok ülnek gazdasági irányító posztokon.)

A kormány nem látja el feladatait, sok tekintetben törvénytörően működik (pl. szabotálja a kötelező hatásvizsgálatokat, nem lép fel a monopóliumok ellen erőfölényükkel való visszaélésük esetén, intézménye, a PSZÁF nem védi meg a devizahitelesek a törvénytörő szerződések következményeitől, hibás árképletekhez ragaszkodik stb.). **Elképesztő mértékű a spekuláció** szinte minden területen (a benzinártól a devizahitelekig), holott a kormány megígérte, hogy a spekuláció helyett az értéktermelő munkát favorizálja. Már a kormányzás elején látszott, hogy ez nehezen megy majd, mivel szerencsétlen kormány- és kormányközeli nyilatkozatok hatására zuhanni kezdett a forint. Nincs verseny. A hatalom megakadályozza az alternatíva létrejöttét, kiszorítanak minden gondolatot és személyt, aki nem a fővonalat szajkózza. Kormányzás helyett a kormány ötletel. Elgondolkodott-e azon, hogy ez hova vezet? Bár rossz a helyzet, még ez is romolhat.

Budapest, 2011. augusztus 13.

Forrás: honlap

<http://szabadibela.hu/>